

Vreme: 20.07.2026 19:00

Medij: politika.rs

Link: <https://www.politika.rs/sr/clanak/772138/pogledi/evropa-kao-jedna-drzava>

Autori: Slobodan Samardžija*

Teme: Evropska komisija

Naslov: Evropa kao jedna država

6451

U Evropskoj uniji, polako, ali neumoljivo, radi se na gašenju nacionalnih država, tvrdi poljski medij "Praktyczno". Glavni "motor" pomenutog procesa je Evropska komisija, na čijem čelu je još od 2019. nemačka političarka Ursula von der Leyen, Samovoljno preuzimajući na sebe određene nadležnosti, posebno one iz oblasti prava i karakteristične za nezavisne subjekte, birokratija u Briselu nastoji da u svoje ruke preuzme i glavne uzde upravljanja u pojedinačnim državama, uključujući i ishode parlamentarnih izbora u istima. Ovu poslednju stavku najbolje su osetili oni koji su na bilo koji način pokušavali da grade sopstvenu, bilo unutrašnju, bilo spoljnu politiku, koja nije bila po volji čelnicima EU. Dakle, ne u neskladu sa tzv. principima demokratije, već prevashodno u načinu ostvarivanja iste. A to je, u nemaloj meri, uticalo na sve zemlje koje su u evropsku porodicu ušle u proteklom decenijama, ili se na taj korak tek pripremaju. Naravno, reč je uglavnom o zemljama nekadašnjeg Istočnog bloka, Sovjetskog Saveza..., ili o tzv. slobodnjacima, poput bivših jugoslovenskih republika. Podsetimo, glavne polazne tačke pri osnivanju EU, prema Deklaraciji koju je 9. maja 1950. predstavio francuski državnik Robert Šuman, bile su: očuvanje mira, ekonomska saradnja država, zajednička kontrola strateških resursa, postepena integracija i - obezbeđivanje istinske demokratije i vladavine prava. Upravo ova poslednja stavka postala je tokom decenija sporna. Ne slučajno. Naime, na "vladavinu naroda" u velikoj meri različito gledaju u bivšim kolonijalnim metropolama, državama koje su bile samo sastavni delovi velikih carstava, ili onima koje su samostalno, kroz borbu, obezbeđivale sopstvenu nezavisnost. Istorija je, kad je o tome reč, neumoljiva. Uostalom, demokratija se različito tumači i u okvirima pojedinačnih država, o čemu nam najbolje svedoče demonstracije nezadovoljnih građana po velikim evropskim gradovima, pa i kod nas. Podsetimo, Sjedinjene Američke Države (SAD) su stvorene pre 250 godina kroz borbu kolonija protiv tadašnje britanske vlasti. Današnja Evropa, s druge strane, zajednica je (uglavnom) suverenih država, od ranije definisanih u svom političkom statusu. Te države u EU nisu ušle kroz borbu za nezavisnost, već kao samostalni politički, teritorijalni, nacionalni, ekonomski... subjekti, koji očekuju da njihova istorijski stečena prava i želje budu u najvećoj mogućoj meri poštovani. Upravo je to ono što evropska birokratija ne želi da prihvati. Pod parolom čvršćeg zajedništva jasno se krije namera da se uvede neka vrsta centralizovane uprave. Možda i ne toliko zbog adekvatnije i efikasnije raspodele obaveza, koliko zarad zajedničkog suprotstavljanja silama 21. veka, pre svih Kini, SAD, Rusiji, Indiji, Turskoj... Ukratko, EU još živi u 20. veku, ali sada bez resursa koje joj je obezbeđivala prošlost oličena u nekadašnjim moćnim carevinama. Strah od savremenika, očigledno, žestoko ljulja briselske tronove. Veliki problem evrokratije je to što su joj data naizgled prevelika ovlašćenja. U suštini, mnogo šta funkcioniše prema parlamentarnim principima: izbori u pojedinačnim državama, ekonomska politika, društveni sistemi, tradicija... Ali klika iz Brisela voli u sve da upliće svoje prste, da kritikuje, hvali pa i nameće sopstveno mišljenje. U svetu kakav danas funkcioniše, to jednostavno ne pije vodu. Najbolji pokazatelj je činjenica da i u samom centru EU često dolazi do suštinskih razmimoilaženja, neretko zasnovanih upravo na različitosti istorija članica. Bilo starijih ili novijih. Ukratko, čelnici unije mnogo šta niti mogu niti bi valjalo da drže čvrsto u svojim rukama. Oni su, u suštini, ipak samo službenici, što neretko pokušavaju da prenebregnu glumeći važne političke igrače. Najnoviji primer za to je ideja Evropske komisije o stvaranju novog odeljenja za spoljne poslove, čime bi aktuelnoj diplomatskoj službi

Vreme: 20.07.2026 19:00

Medij: politika.rs

Link: <https://www.politika.rs/sr/clanak/772138/pogledi/evropa-kao-jedna-drzava>

Autori: Slobodan Samardžija*

Teme: Evropska komisija

Naslov: Evropa kao jedna država

koju vodi Kaja Kalas bila oduzeta određena ovlašćenja. Kako navode izvori, glavne zagovornice ove ideje su Francuska i Nemačka. Ipak, već i sama činjenica da o ovome razmišljaju u najmoćnijim državama na kontinentu svedoči da svaka organizacija, ili barem njen deo, kada se birokratizuje, teži da odgovara prevashodno sebi samoj. Problem zemalja članica i jeste u tome što pristaju na takvo stanje. A svaka "packa" iz Brisela doživljava se kao jasna negativna poruka. Posebno na tome insistiraju stranke ili pokreti koji su u opoziciji. Viđamo to, nažalost, i kod nas. Bezuslovno prihvatanje bilo kakve kritike iz centrale EU često više liči na slepo povinovanje iznesenim zamerkama, nego na razmišljanje o adekvatnoj sopstvenoj politici. A pojedinačne zemlje, svaka za sebe, imaju različite prohteve, strategiju, istoriju... Shvataju da je vreme velikih ratova daleko iza nas, ali i da su mirnodopski izazovi neretko daleko složeniji od onih iz vremena kad se mnogo toga rešavalo - oružjem. Oni moćniji pronašli su odgovor u tutorisanju i još većem ponižavanju, pa i cepanju "nepodobnih manjih zemalja" poput Jugoslavije, a potom i Srbije i Crne Gore, Bosne i Hercegovine, da navedemo samo nama najvažnije. Sada kao da bi dodatno da stave šapu na sve to usitnjeno mnoštvo na kontinentu: Moldaviju, Letoniju, Estoniju, Kipar, Gibraltar... Pred kraj prošlog veka uzdali su se čak i u raspad tada izuzetno oslabljene Ruske Federacije. Naravno, sve u sopstvenom interesu. Očigledno, apetiti iz nekadašnjih velikih ratova nikada nisu usahnuli. Kao da su Evropljani shvatili da u 21. veku s Amerikom, Kinom, Rusijom, Turskom, bivšim afričkim kolonijama... mogu da se nose samo kao jaka, pažljivo centralizovana - naddržava? Nada da bi u tome mogli da se oslone na prirodne resurse Ukrajine kao najveće države na kontinentu van Rusije samo je dovela do nove ratne katastrofe. Brzopleto primanje bivših zemalja Istočnog bloka u EU, bez jasnog opšteg kriterijuma, dodatno je izbacilo Uniju iz zacrtanog koloseka. Nesuglasice su postale vidljive, a s njima i "unionističke" pretenzije Brisela. Primer poslednjeg sovjetskog lidera Mihaila Gorbačova, koji je 1991. jednostavno raspustio najveću socijalističku zajednicu, shvaćen je kao poraz jedne ideje. Ispostavilo se, međutim, da je poruka univerzalna, i da neke zajednice, ako nemaju duboku kohezionu nit, ne mogu da opstanu doveka. A EU tu nit, definitivno, ne poseduje. Izgleda da u Briselu to još nisu shvatili. *Novinar "Politike" u penziji Prilozi objavljeni u rubrici "Pogledi" odražavaju stavove autora, ne uvek i uređivačku politiku lista

